

Бердянський державний педагогічний університет
Кафедра соціальної роботи та інклюзивної освіти

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Завідувач кафедри

 Катерина ПЕТРОВСЬКА

“29” серпня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки здобувачів II рівня вищої освіти

ОК 9

РЕІНТЕГРАЦІЯ ВІЙСЬКОВИХ У ЦИВІЛЬНЕ ЖИТТЯ

(назва навчальної дисципліни)

Спеціальність: 231 Соціальна робота
(шифр і назва спеціальності)

Освітньо-професійна програма: Поствоєнна соціально-психологічна реабілітація
(назва освітньої програми)

Факультет дошкільної, спеціальної та соціальної освіти
(назва факультету)

Робоча програма “Реінтеграція військових у цивільне життя” для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 231 Соціальна робота
(код і назва спеціальності)

Освітньо-професійної програми Поствоєнна соціально-психологічна реабілітація

Розробник: Тургенєва Анастасія Олександрівна, доцент кафедри соціальної роботи та інклюзивної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент

Робочу програму погоджено проектною групою освітньо-професійної програми «Поствоєнна соціально-психологічна реабілітація» та схвалено на засіданні кафедри соціальної роботи та інклюзивної освіти

від “29” серпня 2023 року (протокол № 1)

Завідувачка кафедри
соціальної роботи та інклюзивної освіти

(підпис)

(Катерина ПЕТРОВСЬКА)

(прізвище та ініціали)

Гарант освітньо-професійної програми
«Поствоєнна соціально-психологічна
реабілітація»

підпис)

(Анастасія ПОПОВА)

(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>23 Соціальна робота</u> (шифр і назва)	Обов'язкова	
	Спеціальність <u>231 Соціальна робота</u> (шифр і назва)		
Модулів – 1	Освітньо-професійна програма: <u>«Поствоєнна соціально-психологічна реабілітація»</u>	Рік підготовки	
Змістових модулів – 6		-	1-й
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
Мова навчання: українська		-	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних самостійної роботи студента	Освітній ступінь: <u>магістр</u>	Лекції	
		-	8 год.
		Практичні, семінарські	
		-	4 год.
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		-	78 год.
		Індивідуальні завдання	
Вид контролю:			
залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для заочної форми навчання – 12/78 (13%/87%)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни “Реінтеграція військових у цивільне життя” є формування у майбутніх фахівців системи теоретичних знань і практичних навичок, необхідних для забезпечення комплексної підтримки військових у процесі їх повернення до цивільного життя.

Основними завданнями вивчення дисципліни “Реінтеграція військових у цивільне життя” є: ознайомити здобувачів вищої освіти з міжнародним та українським досвідом у сфері реінтеграції ветеранів війни; розвинути навички ефективної взаємодії з військовими та їхніми родинами; сформуванню вміння розробляти реінтеграційні стратегії та програми, прогнозувати результати роботи з урахуванням факторів соціального середовища.

Основні результати навчання і компетентності згідно з вимогами освітньо-професійної програми:

Програмні компетентності	Програмні результати навчання
<p>ІК. Здатність розв’язувати складні задачі і проблеми у галузі соціальної роботи або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.</p> <p>ЗК-2. Здатність розробляти і управляти проектами.</p> <p>ЗК-8. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p> <p>ЗК-9. Навички міжособистісної взаємодії.</p> <p>ЗК-10. Здатність працювати в команді.</p> <p>СК-2. Здатність до виявлення соціально значимих проблем і факторів досягнення соціального та психологічного благополуччя різних груп населення.</p> <p>СК-3. Здатність професійно діагностувати, прогнозувати, проектувати та моделювати соціальні ситуації.</p> <p>СК-5. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (експертами з інших галузей/видів економічної діяльності), налагоджувати взаємодію державних, громадських і комерційних організацій на підґрунті соціального партнерства.</p> <p>СК-6. Здатність до оцінки процесу і результату професійної діяльності та якості соціальних послуг.</p> <p>СК-7. Здатність до професійної рефлексії.</p> <p>СК-10. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість задля вирішення соціальних</p>	<p>ПРН-1 Розв’язувати складні задачі і проблеми, що потребують оновлення й інтеграції знань в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.</p> <p>ПРН-10. Аналізувати соціальний та індивідуальний контекст проблем особи, сім’ї, соціальної групи, громади, формулювати мету і завдання соціальної роботи та соціально-психологічної реабілітації, планувати втручання в складних і непередбачуваних обставинах відповідно до цінностей соціальної роботи.</p> <p>ПРН-13. Демонструвати ініціативу, самостійність, оригінальність, генерувати нові ідеї для розв’язання завдань професійної діяльності.</p> <p>ПРН-16. Розробляти соціальні проекти та технології на високопрофесійному рівні з соціально-психологічної реабілітації для різних категорій осіб, груп та громад.</p> <p>ПРН-17. Самостійно будувати та підтримувати цілеспрямовані, професійні взаємини з широким колом людей, представниками різних спільнот і організацій, аргументувати, переконувати, вести конструктивні переговори, результативні бесіди, дискусії, толерантно ставитися до альтернативних думок.</p> <p>ПРН-18. Демонструвати позитивне ставлення до власної професії та відповідати своєю поведінкою етичним принципам і стандартам соціальної роботи.</p>

<p>проблем через упровадження соціальних інновацій.</p> <p>СК-13. Здатність до формування позитивного іміджу професії, її статусу в суспільстві.</p> <p>СК-20. Здатність розпізнавати наслідки післявоєнної травми в різних контекстах і надавати відповідні послуги з соціально-психологічної реабілітації та підтримку.</p> <p>СК-22. Здатність керувати роботою з відновлення психічного здоров'я задля соціальної інтеграції різних категорій осіб, соціальних груп і громад, що постраждали від війни.</p> <p>СК-23. Здатність розробляти та впроваджувати адвокаційні кампанії задля захисту прав та інтересів різних категорій осіб, соціальних груп і громад, що постраждали від війни.</p>	<p>ПРН-25. Розпізнавати наслідки післявоєнної травми в різних контекстах і надавати відповідні послуги з соціально-психологічної реабілітації та підтримку.</p> <p>ПРН-27. Застосовувати технології, методи і техніки з відновлення психічного здоров'я відповідно до різних запитів та вміти керувати роботою з відновлення психічного здоров'я задля соціальної інтеграції різних категорій осіб, соціальних груп і громад, що постраждали від війни.</p> <p>ПРН-28. Розробляти та впроваджувати адвокаційні кампанії задля захисту прав та інтересів різних категорій осіб, соціальних груп і громад, що постраждали від війни.</p>
---	---

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Теоретичні засади реінтеграції.

Сутність понять «реінтеграція», «ветеран війни». Демографічний профіль ветеранів. Основні потреби ветеранів. Статус особи з інвалідністю внаслідок війни. Завдання та напрями реінтеграції військових у цивільне життя. Система надання психосоціальної підтримки ветеранів. Пільги та державні гарантії для ветеранів з інвалідністю. Бар'єри на шляху отримання допомоги ветеранами та їх родинами. Приклади успішних практик реінтеграції ветеранів в Україні та закордоном. Роль сім'ї у процесі реінтеграції військових. Особливості реінтеграції жінок-ветеранок.

Тема 2. Соціально-психологічна реабілітація військових.

Поняття реабілітації ветеранів війни. Мета та завдання соціально-психологічної реабілітації ветеранів. Мультидисциплінарний підхід до реабілітації ветеранів. Нормативно-правове забезпечення реабілітації ветеранів війни та членів їхніх сімей. Методи соціально-психологічної реабілітації ветеранів. Робота з військовими, які втратили кінцівки і проходять реабілітацію. Робота з військовими, схильними до зловживання спиртними напоями. Робота з сексуальними розладами у військових. Соціально-психологічна допомога військовим, звільненим з полону. Активізація ресурсів отримувачів послуг. Оцінка ефективності програми соціально-психологічної реабілітації ветеранів.

Тема 3. Встановлення контакту та налагодження взаємодії з ветеранами.

Організація безпечного та підтримувального середовища для ветеранів. Вплив суспільних стереотипів на реінтеграцію ветеранів. Шляхи встановлення довірливих взаємин фахівця і ветерана/ветеранки. Особливості спілкування з ветеранами, які мають психічні порушення. Оптимізація взаємодії з ветеранами з інвалідністю з урахуванням гендерних аспектів. Етика спілкування з ветеранами. Особливості комплексної послуги психосоціальної підтримки з формування життєстійкості. Профілактика професійного вигорання фахівців, які працюють з ветеранами.

Тема 4. Сприяння зайнятості ветеранів.

Методологія сприяння зайнятості ветеранів. Державна підтримка на здобуття освіти для ветеранів. Освітні програми та можливості для ветеранів. Професійна адаптація ветеранів. Право на отримання ваучера на підвищення кваліфікації, перекваліфікації. Розвиток ветеранського підприємництва та бізнесу. Програми підтримки ветеранського бізнесу. Альтернативні ресурси для навчання, перекваліфікації, відкриття власної справи.

Тема 5. Менторство та наставництво для ветеранів.

Менторство та наставництво як інструменти підтримки ветеранів. Основні ролі менторства у ветеранській спільноті. Принципи менторства. Види менторів. Професійні та особистісні якості ефективного ментора. Підготовка та навчання наставників для роботи з ветеранами. Особливості проведення наставницьких зустрічей. Роль стилів спілкування для наставницької діяльності. Досвід зарубіжних країн у менторській підтримці ветеранів. Програми наставництва та підтримки ветеранів. Менторська програма для ветеранів «рівний рівному».

Тема 6. Діяльність громадських та волонтерських організацій у напрямку реінтеграції військових у цивільне життя.

Роль громадських та волонтерських організацій у процесі реінтеграції ветеранів. Мережа громадських та волонтерських організацій, що працюють у сфері ветеранських справ. Стратегії залучення ветеранів до діяльності організацій. Взаємодія з ветеранськими неурядовими організаціями. Послуги, які надають ветеранські організації. Розробка механізмів співпраці з громадськими об'єднаннями ветеранів війни та органами державної влади та місцевого самоврядування.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Тема 1. Теоретичні засади реінтеграції												
1.1.-1.2. Особливості організації процесу реінтеграції військових у цивільне життя							15	2	-			13
Разом за тему 1							15	2	-			13
Тема 2. Соціально-психологічна реабілітація військових												
2.1.-2.2. Соціально-психологічна реабілітація: методи та підходи							15	2	-			13
Разом за тему 2							15	2	-			13
Тема 3. Встановлення контакту та налагодження взаємодії з ветеранами												
3.1.-3.2. Основи професійного спілкування з ветеранами							15	-	2			13
Разом за тему 3							15	-	2			13
Тема 4. Сприяння зайнятості ветеранів												
4.1.-4.2. Професійна переорієнтація та працевлаштування ветеранів							15	2	-			13
Разом за тему 4							15	2	-			13
Тема 5. Менторство та наставництво для ветеранів												
5.1.-5.2. Менторство та наставництво в контексті реінтеграції ветеранів: від принципів до реалізації							15	-	2			13
Разом за тему 5							15	-	2			13
Тема 6. Діяльність громадських та волонтерських організацій у напрямку реінтеграції військових у цивільне життя												
6.1.-6.2. Виклики та можливості залучення ветеранів до громадського життя							15	2	-			13
Разом за тему 6							15	2	-			13
Усього годин							90	8	4			78

5. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	<i>Теоретичні засади реінтеграції</i>		2
1.	Особливості організації процесу реінтеграції військових у цивільне життя 1. Сутність понять «реінтеграція», «ветеран війни». 2. Основні потреби ветеранів. 3. Завдання та напрями реінтеграції військових у цивільне життя. 4. Приклади успішних практик реінтеграції ветеранів в Україні та закордоном.		2
2.	<i>Соціально-психологічна реабілітація військових</i>		2
1.	Соціально-психологічна реабілітація: методи та підходи 1. Поняття реабілітації ветеранів війни. 2. Мета та завдання соціально-психологічної реабілітації ветеранів. 3. Мультидисциплінарний підхід до реабілітації ветеранів. 4. Методи соціально-психологічної реабілітації ветеранів.		2
4.	<i>Сприяння зайнятості ветеранів</i>		2
1.	Професійна переорієнтація та працевлаштування ветеранів 1. Методологія сприяння зайнятості ветеранів. 2. Державна підтримка на здобуття освіти для ветеранів. 3. Освітні програми та можливості для ветеранів. 4. Професійна адаптація ветеранів.		2
6.	<i>Діяльність громадських та волонтерських організацій у напрямку реінтеграції військових у цивільне життя</i>		2
1.	Виклики та можливості залучення ветеранів до громадського життя 1. Роль громадських та волонтерських організацій у процесі реінтеграції ветеранів. 2. Мережа громадських та волонтерських організацій, що працюють у сфері ветеранських справ.		2
	<i>Усього</i>		8

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
3.	<i>Встановлення контакту та налагодження взаємодії з ветеранами</i>		2
1.	Основи професійного спілкування з ветеранами 1. Організація безпечного та підтримувального середовища для ветеранів. 2. Шляхи встановлення довірливих взаємин фахівця і ветерана/ветеранки. 3. Особливості спілкування з ветеранами, які мають психічні порушення.		2

	4. Етика спілкування з ветеранами.		
5.	<i>Менторство та наставництво для ветеранів</i>		2
1.	Менторство та наставництво в контексті реінтеграції ветеранів: від принципів до реалізації 1. Менторство та наставництво як інструменти підтримки ветеранів. 2. Основні ролі менторства у ветеранській спільноті. 3. Підготовка та навчання наставників для роботи з ветеранами. 4. Особливості проведення наставницьких зустрічей.		2
	<i>Усього</i>		4

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	<i>Теоретичні засади реінтеграції</i>		13
1.	1. Пільги та державні гарантії для ветеранів з інвалідністю. 2. Бар'єри на шляху отримання допомоги ветеранами та їх родинами. 3. Особливості реінтеграції жінок-ветеранок.		13
2.	<i>Соціально-психологічна реабілітація військових</i>		13
1.	1. Робота з військовими, які втратили кінцівки і проходять реабілітацію. 2. Робота з військовими, схильними до зловживання спиртними напоями. 3. Робота з сексуальними розладами у військових. 4. Соціально-психологічна допомога військовим, звільненим з полону.		13
3.	<i>Встановлення контакту та налагодження взаємодії з ветеранами</i>		13
1.	1. Оптимізація взаємодії з ветеранами з інвалідністю з урахуванням гендерних аспектів. 2. Профілактика професійного вигорання фахівців, які працюють з ветеранами.		13
4.	<i>Сприяння зайнятості ветеранів</i>		13
1.	1. Розвиток ветеранського підприємництва та бізнесу. 2. Програми підтримки ветеранського бізнесу. 3. Альтернативні ресурси для навчання, перекваліфікації, відкриття власної справи.		13
5.	<i>Менторство та наставництво для ветеранів</i>		13
1.	1. Досвід зарубіжних країн у менторській підтримці ветеранів. 2. Менторська програма для ветеранів «рівний рівному». 3. Професійні та особистісні якості ефективного ментора.		13
6.	<i>Діяльність громадських та волонтерських організацій у напрямку реінтеграції військових у цивільне життя</i>		13
1.	1. Стратегії залучення ветеранів до діяльності організацій. 2. Взаємодія з ветеранськими неурядовими організаціями.		13
	<i>Усього</i>		78

8. Індивідуальні завдання

1. Провести аналіз демографічних характеристик ветеранів (вік, стать, освіта, географічне розташування тощо). Використати статистичні дані для підтримки аналізу.
2. Визначити стратегії для активізації внутрішніх ресурсів ветеранів.
3. Розробити програму комплексної психосоціальної підтримки ветеранів, спрямовану на формування життєстійкості.

Аналіз практичних кейсів.

4. Створити базу даних з альтернативними ресурсами для навчання, перекваліфікації та відкриття власної справи. Включити онлайн-курси, вебінари, підкасти та інші ресурси.

5. Створити інфографіку, що ілюструє основні принципи менторства.

Скласти порівняльну таблицю з описом існуючих програм наставництва та підтримки ветеранів.

6. Описати успішні приклади реінтеграційних програм, реалізованих громадськими або волонтерськими організаціями. Визначити фактори, що сприяли їхньому успіху.

9. Методи навчання

Словесні (пояснення, розповідь, лекція, бесіда, семінари); наочні (ілюстрування, опорний мультимедіа-конспект, навчальні фільми), практичні (вправи, дослідні роботи); методи стимулювання інтересу до навчання (навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо)); методи контролю і самоконтролю (метод усного контролю, метод письмового контролю).

10. Засоби діагностики успішності навчання

Усне індивідуальне та фронтальне опитування, співбесіда, написання есе і доповідей, презентації результатів виконаних завдань та досліджень тощо.

11. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточний контроль

Заочна форма

Теми навчального курсу	Види робіт			Підсумкові бали (max 25 балів)
	Семінарське заняття	Самостійна робота	Індивідуальні завдання	
Тема 1	-	10	15	25
Тема 2	-	10	15	25
Тема 3	Виступ – 5 Участь в обговоренні (доповнення) – 2	10	10	25
Тема 4	-	10	15	25
Тема 5	Виступ – 5 Участь в обговоренні (доповнення) – 2	10	10	25

Тема 6	-	10	15	25
--------	---	----	----	----

Поточний контроль здійснюється за результатами усіх виконаних завдань, передбачених планами семінарських, самостійних, індивідуальних робіт тощо.

Нарахування рейтингових балів здійснюється відповідно до критеріїв оцінювання, систематизованих для кожного з видів робіт та представлено на електронній навчальній платформі Moodle БДПУ.

Підсумковий контроль

Підсумковий контроль здійснюється в усній формі (відповіді на перелік запропонованих питань).

Загальна кількість балів за вивчений курс обчислюється таким чином: підраховується кількість балів, набраних під час поточного контролю за всіма заліковими кредитами, та ділиться на загальну кількість кредитів (визначається середній арифметичний бал). Потім до отриманого показника додаються бали, набрані під час заліку.

Підсумкова кількість балів визначається за формулою:

$$m = \frac{3K_1 + 3K_2 + 3K_3 + 3K_4}{n} + 50 = 100$$

де m – кількість набраних балів за вивчений курс;
 n – кількість залікових кредитів;
 50 балів – залік.

Поточне тестування та самостійна робота						Середнє арифметичне за поточну роботу	Залік	Сума
Тема 1		Тема 2		Тема 3				
T1	T2	T1	T2	T1	T2			
25		25		25				
Тема 4		Тема 5		Тема 6				
T1	T2	T1	T2	T1	T2			
25		25		25				

Шкала оцінювання ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D

50-57	E
35-49	FX
1-34	F

12. Методичне забезпечення

1. Навчально-методичний комплекс з дисципліни «Реінтеграція військових у цивільне життя» для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання.
2. Навчальні мультимедійні презентації.
3. Навчальні фільми.

13. Рекомендована література

Базова

1. Бриндіков Ю. Л. Теорія та практика реабілітації військовослужбовців - учасників бойових дій в системі соціальних служб : дис. ... д-ра педагогічних наук: 13.00.05 / Тернопільський нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. Тернопіль, 2019. 559 с.
2. Буковська О. О. Гірченко О. Л. Сучасні напрямки психологічної реабілітації кризових станів, викликаних екстремальними ситуаціями. *Актуальні проблеми психології* : збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка. Екологічна психологія. 2019. Т. VII. Вип. 47. С. 19-27.
3. Гончар І. Роль реабілітаційного потенціалу особистості в ході соціально-психологічної реабілітації. *Актуальні проблеми соціальної роботи: теорія і практика* : колективна монографія / І. В. Албул, О. Д. Балдинюк, О. М. Бойко [та ін.]; за ред. Н. М. Коляди; МОН України, Розробник Гончар І.Г. Уманський держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. Умань: Візаві, 2020. С. 67–75.
4. Горбунова В. В., Карачевський А. Б., Климчук В. О., Нетлюх Г. С., Романчук О. І. Соціально- психологічна підтримка адаптації ветеранів АТО : посібник для ведучих груп. Львів: Інститут психічного здоров'я Українського католицького університету, 2016. 96 с.
5. Зарецька Н. В., Гридковець Л. М. Організаційні засади надання психологічної реабілітації учасникам АТО членам їх сімей. *Вісник КІБіТ*. 2016. № 7. С. 26–33.
6. Зубовський Д. С. Особистісне зростання учасників АТО у посттравматичний період : дис. канд. психол. н. : 19.00.09 / Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського. Київ, 2019. 195 с.
7. Карачинський О. А. Трансформація смислових структур особистості комбатантів у реабілітаційний період : дис. канд. психол. н. : 19.00.09 / Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського. Київ, 2019. 175 с.
8. Керрінгтон Дж. І. Огляд міжнародних практик у сфері реінтеграція ветеранів: міркування щодо воєнного та повоєнного контексту України. ПРООН в Україні. 104 с.
9. Кокун О. М., Агаєв Н. А., Пішко І. О., Лозінська Н. С., Остапчук В. В. Психологічна робота з військовослужбовцями – учасниками АТО на етапі відновлення : Методичний посібник. К.: НДЦ ГП ЗСУ, 2017. 282 с.
10. Методичний посібник для соціальних працівників : Посилення спроможності соціальних працівників здійснювати психосоціальну підтримку ветеранів та їх сімей з питань психічного здоров'я / В.Горбунова, О. Савиченко, І. Тичина, Н. Портницька., 2022. 61 с.
11. Нагорна Н. С., Максьом К. В. Соціальне підприємництво як детермінанта реінтеграції військовослужбовців, ветеранів АТО/ООС та членів їх сімей. *Габітус. Науковий журнал з соціології та психології*. 2022. №36. С. 272–276.

12. Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні : Закон України від 01.05.2023 № 2980-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15/ed20230501#Text>.
13. Про соціальні послуги : Закон України від 27.04.2022 № 2193-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19/ed20220427#Text>.
14. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей : Закон України від 03.08.2023 № 3022-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12/ed20230803#Text>.
15. Реінтеграція ветеранів з інвалідністю : методичний посібник / укладачі: Соцька А., Олійник В., Гусак Н., Демко С., Головка Н., Чорнобровкіна В., Акименко Ю., Мельник Д., Сіренко Т., Лоюк І., Лялька Т. ; упорядниці матеріалів: Волгіна О., Іванова О., Лялька Т. ; Програма розвитку ООН у співпраці з Міністерством у справах ветеранів України. Київ, 2022. 78 с.
16. Соціально-психологічна реабілітація та адаптація військовослужбовців Збройних сил України : нормативно-правове забезпечення / за заг. ред. І. М. Коропатніка ; уклад. Р. В. Алієв [та ін.]. Київ : КНТ, 2021. 224 с.
17. Сучасні теорія і практика соціальної реабілітації: монографія / О. В. Чуйко, А. В. Кунцевська, О. М., Тохтамиш та ін.; за ред. О. В. Чуйко. К. : ВПЦ «Київський університет», 2021. 336 с.

Допоміжна

1. Аналіз системи соціального захисту ветеранів та військовослужбовців. Біла книга. 2022. URL: <https://legal100.org.ua/wp-content/uploads/2022/08/2022-Bila-kniga.pdf>
2. Аніщенко Т. А. Роль ветеранських організацій у реінтеграції ветеранів війни. *Соціальна політика і соціальна робота*. 2019. № 3. С. 28–32.
3. Базарний С. В. Соціальна реабілітація військовослужбовців. *Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету*. 2020. Вип. 32. С. 152–157.
4. Вікторова Л. В., Чулкова К. О. Соціально-педагогічна реабілітація військовослужбовців-учасників збройних конфліктів : загальнонауковий аспект. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 11 : Соціальна робота. Соціальна педагогіка. 2019. Вип. 26. С. 94–102.
5. Гордієнко Є. Нормативно-правове забезпечення соціального захисту учасників бойових дій. *Ефективність державного управління*. 2018. Вип. 1 (54). Ч. 1. С. 117–125.
6. Гусак Н. М. Роль ветеранських організацій у соціальній адаптації ветеранів війни. *Вісник Львівського університету. Серія «Соціологічні студії»*. 2020. № 2. С. 85–92.
7. Організація психосоціальної допомоги ветеранам війни та членам їхніх сімей. Рекомендації для місцевих органів влади. Київ: ВАІТЕ, 2021. 32 с.
8. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи : навчальний посібник / заг. ред. Н. Пророк. Київ. 2018. Том 1. 208 с.
9. Петрик О. Л. Соціальне підприємництво як інструмент державної підтримки реінтеграції військовослужбовців та ветеранів АТО/ООС: нормативно-правовий аспект. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*. 2022. №6. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2022-6-02-02>
10. Сейко Н. А., Захаріна Т. Громадянське суспільство як суб'єкт формування системи реінтеграції ветеранів. *Social Work and Education*. 2023. 10 (2). С. 167-177.

11. Horishna N. The legal regulation of social entrepreneurs: european experience. *Social Work and Education*. 2016. Vol. 3, No. 2. Pp. 81-91.

14. Інформаційні ресурси

1. Бібліотека БДПУ <https://library.bdpu.org.ua/>
2. Сайт БДПУ <https://bdpu.org.ua/>
3. Електронна підтримка навчання Moodle БДПУ <https://edu.bdpu.org/login/index.php>.